

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: J. Š.
bytem
zastoupen Mgr. Katarínou Hájkovou
advokátkou se sídlem Pramenná 7, 641 00 Brno

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
se sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 5. 2017, č. j. MPSV-2017/109048-921,
sp. zn. SZ/MPSV-2017/95044-921,

takto:

- I. Žaloba *se zamítá*.
- II. Žalobce *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému *se nepřiznává* náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Správní orgány žalobci nepřiznaly doplatek na bydlení. Spor je o to, zda při posuzování jeho žádosti měly zohlednit nájemné ve výši 7.000 Kč, které žalobce podle doložené smlouvy platí své matce jako pronajímatelce bytu, kde bydlí. Správní orgány to považovaly za nemravné a účelové, aby žalobce dosáhl přiznání předmětné dávky. Podle žalobce tomu tak není. Závěry správních orgánů jsou naopak nespravedlivé vůči jeho matce. Ztěžuje mu to také péči o jeho nezletilého postiženého syna. Krajský soud musel posoudit důvodnost těchto žalobcových námitek.

II. Skutkové okolnosti a rozhodnutí správních orgánů

2. Žalobce požádal dne 27. 2. 2017 o doplatek na bydlení podle § 33 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi („zákon o pomoci v hmotné nouzi“). Mezi společně posuzované osoby v příslušném tiskopise zařadil svého nezletilého syna. V informacích o užívaném bytu uvedl, že bydlí v bytě 2+1 v rodinném domě a platí nájemné ve výši 7.000 Kč. Spis obsahuje smlouvu mezi žalobcem a M. Š. („matka žalobce“) ze dne 1. 5. 2015, jejímž předmětem je nájem bytu, a kterou se žalobce zavazuje platit své matce nájemné ve výši 10.000 Kč („nájemní smlouva“). Příloha č. 2 nájemní smlouvy vedla podle nesporného tvrzení účastníků řízení ke snížení nájemného na 7.000 Kč („nájemné“).
3. Úřad práce ČR – krajská pobočka v Brně („úřad práce“) rozhodnutím ze dne 28. 3. 2017, č. j. 5479/2017/KUR, sp. zn. UP/32843/2017/HN, žalobci doplatek na bydlení nepřiznal („rozhodnutí úřadu práce“). Odůvodněné náklady na bydlení podle úřadu práce činily 4.009,27 Kč. Do příjmů úřad práce žalobci započítal přídavek na dítě ve výši 700 Kč, příspěvek na bydlení za leden 2017 ve výši 5.442 Kč a příspěvek na živobytí za únor 2017 ve výši 5.100 Kč. Částka na živobytí společně posuzovaných osob činila 5.590 Kč. Příjem žalobce a společně posuzovaných osob zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení, snížených o příspěvek na bydlení, tedy nebyl nižší, než částka živobytí společně posuzovaných osob [§ 33 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi].
4. Úřad práce ovšem nezohlednil nájemné. Posuzoval totiž celkově sociální a majetkové poměry žalobce. Podle § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi se *celkovými sociálními poměry rozumí i podíl rodiny na trvání stavu hmotné nouze, do kterého se osoba dostala*. Posuzuje se v tomto kontextu i *využívání jiného než vlastního majetku, které umožňují zpravidla osoby blízké*. Pokud se tak děje na základě nájemní smlouvy, je stanovené nájemné finančním ziskem třetí osoby. Proto jej v odůvodněných nákladech na bydlení nelze zohlednit. Nelze ho tak započítat v souvislosti s využíváním majetku rodičů. Jestliže rodiče pronajímají byt svému dítěti, pak lze započítat pouze skutečné náklady, které rodiče v druhém bytě mají (tzn. služby, energie a případně fond oprav u družstevní formy bydlení a společenství vlastníků). V rámci doplatku na bydlení nelze započítat a proplatit nájemné, které rodiče stanoví dítěti. Tato skutečnost se úřadu práce jevila nemorální z důvodu rodinného vztahu mezi vlastníkem bytu, kterým je matka žadatele, a nájemcem.
5. Žalobce se proti rozhodnutí úřadu práce odvolal. Žalovaný přezkoumal celé rozhodnutí úřadu práce a jeho soulad s právními předpisy (včetně řízení, které mu předcházelo), protože žalobce v prodloužené odvolací lhůtě nedoplnil své blanketní odvolání. Rozhodnutím ze dne 24. 5. 2017, č. j. MPSV-2017/109048-921, sp. zn. SZ/MPSV-2017/95044-921 („rozhodnutí žalovaného“), žalovaný potvrdil rozhodnutí úřadu práce a zamítl odvolání žalobce. Žalovaný zopakoval jednotlivé částky odůvodněných nákladů na bydlení, příjmů žalobce a stanovené částky živobytí společně posuzovaných osob. Zaměřil se pak i na nezapočtení nájemného. Odkázal na rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 5. 2016, č. j. 20 Ad 48/2015-27, podle kterého požadovat nájemné od syna, který v rodinném domě užívá samostatný byt, není samo o sobě v rozporu s dobrými mravy. *Ale vyžadovat nájem ve výši 7.000 Kč, pokud žalobce nemá žádný příjem, je likvidační, což dobrým mravům odporuje*. Matka žalobce měla zvážit přiměřenost nájemného, aby nebylo

likvidační a pouze účelové pro přiznání dávek. Povinnost platit takové nájemné se přímo podílí na trvání stavu žalobcovy hmotné nouze. Proto se žalovaný se nezohledněním nájemného ztotožnil. Doplatek na bydlení je pouze doplatkem, nekompensuje plnou výši nákladů na bydlení.

III. Obsah žaloby

6. Žalobce namítá, že správní orgány měly zohlednit nájemné sjednané mezi žalobcem a jeho matkou. Je nespravedlivé požadovat na rodiči dospělého potomka v důchodu, aby mu přenechal byt k bezplatnému užívání pouze za úhradu služeb spojených s užíváním tohoto bytu. Matka žalobce jako vlastník předmětného domu nese veškeré náklady na jeho údržbu. Z jejího příjmu ve výši cca 7.000 Kč měsíčně ovšem nemůže uhradit náklady na údržbu domu, náklady na bydlení a náklady na své živobytí. Nájemné z bytu, který užívá žalobce, tak pro jeho matku představuje důležitý zdroj příjmů. Pokud by matka žalobce měla nadstandardní příjmy, bylo by možné účtování nájemného jejímu vlastnímu synovi považovat za nemravné. Pokud toto nájemné ovšem představuje pro matku žalobce důležitý příjem, neboť její jiné příjmy sotva dostačují na úhradu nákladů jejího bydlení, živobytí a navíc by měly postačovat i na úhradu nákladů spojených s údržbou jejího domu, nelze automaticky konstatovat, že sjednané nájemné odporuje dobrým mravům. Výše nájemného rozhodně nedosahuje výše, která by neodpovídala obvyklému nájemnému v okrese Brno-venkov. Žalobce to dokládá odkazem na inzerát na webu www.sreality.cz.
7. Pokud žalobce nezíská na úhradu tohoto nájemného doplatek na bydlení, dostává se do tíživé finanční situace. Musí se zadlužit. Žalobce se navíc stará o nezletilého postiženého syna. Jeho zdravotní stav vyžaduje péči ve formě cvičení na pomůckách pevně zabudovaných do zdi. Bez doplatku na bydlení žalobce bude muset opustit byt uzpůsobený pro potřeby jeho syna. Málokterý pronajímatel ve svém bytu připustí instalaci podobných pomůcek. Pokud by si žalobce obdobný nájemní byt přeci jen zajistil, náklady na přestěhování, úhradu prvního nájmu, kauci, případně i provizi pro realitní kancelář, přesahují finanční možnosti žalobce. Žalobce tedy sice má možnost za relativně nízké nájemné užívat se svým postiženým synem byt v domě jeho matky, ale správní orgány mu nepřiznaly doplatek na bydlení z důvodu, že se jedná o nájemní vztah s jeho matkou. Vede to k absurdnímu závěru, že nájem sjednaný mezi rodičem a jeho dospělým potomkem se nebude při posuzování žádosti o doplatek na bydlení bez dalšího zohledňovat.
8. Žalobce odkazuje na rozsudek krajského soudu ze dne 15. 11. 2017, č. j. 41 A 64/2016-52 („rozsudek krajského soudu“), podle kterého nájem sjednaný mezi matkou žalobce a jeho matkou neodporuje dobrým mravům a úřad práce i žalovaný ho měli zohlednit. Přesto opakovaně rozhodují o nepřiznání doplatku na bydlení s odkazem na rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 5. 2016, č. j. 20 Ad 48/2015-27, který vykládají nesprávně.

IV. Vyjádření žalovaného

9. Podle žalovaného nezapočtení předepsaného nájemného podle nájemní smlouvy ve výši 7.000 Kč do odůvodněných nákladů na bydlení potvrdil rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 4. 2018, č. j. 10 Ads 386/2017-46 („rozsudek desátého senátu“), který se týkal přímo žalobce. Podle Nejvyššího správního soudu si žalobce se svojí matkou nastavili nájem v této výši, aby mohli následně vůči státu uplatňovat nárok na doplatek na bydlení.

O obvyklost výše nájemného v této věci nejde. Spis pak neobsahuje žádný doklad o postižení syna žalobce, které by bylo nutné kompenzovat. Syn žalobce není od roku 2013 osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby pro účely příspěvku na péči.

V. Jednání před krajským soudem

10. Dne 25. 8. 2021 se konalo jednání ve věci. Žalovaný se z něj omluvil. Žalobce se zhruba hodinu a půl před jednáním telefonicky omluvil pro zdravotní indispozici. Žádal kvůli ní o odročení jednání. Samosoudce ovšem tuto žádost nevyhodnotil jako důvodnou. Žalobce měl právní zastoupení a nedoložil svoji indispozici včas. Netvrdil a ani se z jeho projevu nejevilo, že by šlo o indispozici náhlou. Žalobce se mohl omluvit mnohem dříve před jednáním, o jehož konání věděl.
11. Krajský soud dal zástupkyni žalobce možnost namítnout podjatost samosoudce. Námitku podjatosti však nevznesla. Odkázala na svá podání, načež krajský soud shrnul obsah vyjádření žalovaného a zrekapituloval obsah správního spisu. Krajský soud pro nadbytečnost neprováděl k důkazu obsah inzerátu na webu www.sreality.cz, na který žalobce odkazoval v žalobě. V dané věci totiž nejde o otázku obvyklosti nájemného v dané lokalitě, ale jeho započitatelnosti do odůvodněných nákladů na bydlení z perspektivy hodnocení celkových sociálních poměrů žalobce podle § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Zástupkyně žalobce nevznesla žádné další důkazní návrhy. Po jejím závěrečném návrhu a krátkém přerušení krajský soud vyhlásil rozsudek.

VI. Posouzení věci krajským soudem

12. Žaloba splňuje podmínky své přípustnosti. Podala ji oprávněná osoba (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; „s. ř. s.“) v zákonné lhůtě (§ 72 odst. 1 s. ř. s.).
13. Žaloba *není důvodná*.
14. Krajský soud předesílá, že se v posledním roce prakticky totožnými námitkami ve skutkově i právně obdobných věcech již opakovaně zabýval (viz rozsudky ze dne 22. 9. 2020, č. j. 22 A 21/2017-73 a č. j. 22 A 22/2017-74 a ze dne 25. 8. 2021, č. j. 34 A 5/2018-75). Závěry krajského soudu potvrdil i Nejvyšší správní soud (viz rozsudky ze dne 15. 2. 2021, č. j. 6 Ads 345/2020-18 a ze dne 13. 5. 2021, č. j. 4 Ads 342/2020-20). Rozsudek krajského soudu, o který se žalobce opírá, Nejvyšší správní soud zrušil právě rozsudkem desátého senátu. Krajský soud poté novým rozsudkem ze dne 27. 6. 2018, č. j. 41 A 64/2016-94, žalobu žalobce zamítl. A Ústavní soud následně odmítl ústavní stížnost, kterou žalobce podal proti tomuto posledně uvedenému rozsudku, pro zjevnou neopodstatněnost (usnesení ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. I. ÚS 3237/18). Krajský soud neshledal důvod, proč se v této věci od uvedené judikatury odchylovat.
15. Jak plyne z rozsudku desátého senátu, „placení nájemného mezi blízkými příbuznými obecně není v rozporu se zákonem ani dobrými mravy. Je však třeba vzít v potaz, že režim dávek pomoci v hmotné nouzi je subsidiární a je nastaven tak, aby z něj čerpaly dávky jen osoby, které se nachází v hmotné nouzi (nebo které se považují za osoby v hmotné nouzi). *Tento systém dávek má sloužit k hmotnému zajištění osob až v okamžiku, kdy nelze jejich základní životní potřeby zajistit jiným způsobem. Nelze opomenout, že primárně je každý povinen nejdříve pomoci sám sobě, nemá-li tuto možnost, má mu pomoci rodina. Není bez významu, že předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost (...).*“. Rozsudek

desátého senátu vysvětluje, že „[a]limentace a vyživovací vztahy jsou projevem rodinné solidarity a jsou funkcí rodiny samé. Je to zákonem uložená povinnost pomoci druhému v materiálním slova smyslu, ocitne-li se ve stavu nouze (...). *Teprve dostane-li se osoba do velkých obtíží, volá na pomoc jiná společenství, a konečně na posledním místě je k pomoci vyzýván stát (...)*“ (body 19 a 20 rozsudku desátého senátu)

16. Rozsudek desátého senátu proto uzavírá, že „[s] ohledem na subsidiární charakter dávek pomoci v hmotné nouzi je tedy v odůvodněných případech možné vyloučit z hmotné nouze takové osoby, jejichž příjmy sice nedosahují částky živobytí, avšak žijí v takových sociálních a majetkových poměrech, že je nelogické a nespravedlivé poskytovat jim příspěvek na živobytí z daní ostatních osob. *Takové osoby totiž ve skutečnosti nejsou v hmotné nouzi a nepotřebují od státu pomoc nezbytnou pro zajištění jejich základních životních podmínek.* Proto podle § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi v odůvodněných případech určit, že osobou v hmotné nouzi není osoba, jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že ji mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění její výživy a ostatních základních osobních potřeb a toto zajištění lze na ní spravedlivě žádat. Celkovými sociálními poměry se dle § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi rozumí podíl rodiny na trvání stavu hmotné nouze, do kterého se osoba dostala. *Při posuzování celkových sociálních poměrů příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje také využívání jiného než vlastního majetku, které umožňují zpravidla osoby blízké* (§ 15 odst. 1 věta druhá zákona o pomoci v hmotné nouzi)“ (bod 21 rozsudku desátého senátu).
17. V neposlední řadě rozsudek desátého senátu přímo vůči žalobci v dané věci doplnil, že „v oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi je třeba zohlednit jejich subsidiární povahu a klást prvotní důraz na zabezpečení v rámci rodiny. V nynějším případě je klíčové, že matka žalobci bydlení poskytla. Žalobcovy příjmy sestávaly z přídavku na dítě ve výši 610 Kč, příspěvku na živobytí ve výši 5 163 Kč a příspěvku na bydlení ve výši 250 Kč. *Nájem ve výši 7 000 Kč lze ve vztahu k příjmům žalobce považovat za likvidační. NSS má za to, že tento nájem byl v této výši nastaven jen proto, aby žalobce následně uplatňoval vůči státu nárok na doplatek na bydlení.* Správní orgány postupovaly správně, pokud tento výdaj nezahrnuly do odůvodněných nákladů na bydlení při výpočtu výše doplatku na bydlení. *Na uvedeném závěru nemůže nic změnit ani tvrzení žalobce, že toto řešení je nespravedlivé vůči matce žalobce, která je starobní důchodkyně a nájemné potřebuje k pokrytí nákladů na péči o dům. Matce žalobce svědčí stejně jako žalobci samotnému dávky státní sociální podpory, o které si může požádat, nemá-li dostatečné prostředky k úhradě nákladů na bydlení.*“ (body 24-25 rozsudku desátého senátu).
18. Na právě uvedené lze navázat i v této věci. I zde je klíčové, že matka žalobci bydlení poskytla. Žalobcovy příjmy sestávaly z přídavku na dítě ve výši 700 Kč, příspěvku na bydlení ve výši 5.442 Kč a příspěvku na živobytí za únor 2017 ve výši 5.100 Kč. Žalobce bydlí se synem v samostatné bytové jednotce v rodinném domě, jehož vlastníkem je matka žalobce, která rovněž v témže rodinném domě v samostatné bytové jednotce bydlí. Nájem za bydlení podle nájemní smlouvy platí žalobce své matce ve výši 7.000 Kč měsíčně. Úřad práce žalobci nepřiznal nárok na doplatek na bydlení právě z důvodu nezapočítání nájemného do měsíčních výdajů. *Krajský soud má za to – stejně jako ve všech dřívějších citovaných věcech –, že požadovat nájemné ve výši 7.000 Kč měsíčně po synovi, který má*

příjem jen z příspěvků na dítě, bydlení a živobytí ve výše uvedených částkách, je likvidační a odporuje to dobrým mravům. Výše nájemného vzbuzuje ve shodě s rozsudkem desátého senátu důvodné podezření, že cílem takového nastavení nájemného byla snaha, aby žalobce následně mohl uplatňovat vůči státu nárok na doplatek na bydlení. Správní orgány proto oprávněně nezahrnuly tento výdaj do odůvodněných nákladů na bydlení při výpočtu výše doplatku na bydlení. Hlavní námitka žalobce směřující proti nezapočtení nájemného do odůvodněných nákladů na bydlení proto není důvodná.

19. Na právě učiněném závěru nemůže nic změnit ani tvrzení žalobce, že toto řešení je nespravedlivé vůči jeho matce. Jak se uvádí v rozsudku desátého senátu, matce žalobce mohou také svědčit dávky státní sociální podpory, o které si může požádat, nebude-li mít dostatečné prostředky k úhradě nákladů na bydlení (viz bod 17 výše).
20. Krajský soud nepřisvědčil ani námitkám žalobce, které se týkaly jeho syna. Žalobce mj. uvedl, že pečuje o postiženého syna, který musí pobývat ve speciálně upravených prostorách. Tato tvrzení však ničím neprokázal, jak správně žalovaný uvedl ve vyjádření k žalobě. Žalobce ani nevyvrátil argument žalovaného, že jeho syn žalobce není od roku 2013 osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby pro účely příspěvku na péči (srov. k též námitce také bod 46 rozsudků krajského soudu ze dne 22. 9. 2020, č. j. 22 A 21/2017-73, a č. j. 22 A 22/2017-74 a bod 20 rozsudku krajského soudu ze dne 25. 8. 2021, č. j. 34 A 5/2018-75). Proto tato argumentace žalobce není důvodná.

VII. Závěr a náklady řízení

21. Krajský soud pro nedůvodnost žalobních námitek žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.). Neúspěšný žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly (§ 60 s. ř. s.).
22. Krajský soud určil odměnu ustanovené zástupkyni samostatným usnesením.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, pokud má stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 25. srpna 2021

Martin Kopa, v. r.
samosoudce